

TUINIEREN

MAANDBLAD (verschijnt niet in augustus)

Maand: **juli 2022**

Postkantoor GERAARDSBERGEN I
P 508040

**KON. MIJ WERK DER VOLKSTUINEN
vzw GERAARDSBERGEN**

Voorzitter: André Depelseneer
Zikastraat, 85 9500 Geraardsbergen

Tel.: 054411906

Rekeningnummer: **BE86 9733 7216 1550**

KBO: 0411.014.239

RPR: afdeling Oudenaarde

volkstuinten.gbergen@gmail.com

www.volkstuinengeraardsbergen.be

V. U.: Eddy Praet
Watermolenstraat 115
9500 GERAARDSBERGEN
Tel: 054415950

Dank voor uw aanwezigheid

Even terugblikken op zondag 12 juni 2022, toen - na een onderbreking van 2 jaar - onze natuurwandeling en aansluitende barbecue plaats vond. Het was voor velen onder ons een blij weerzien met heel wat leden. We wensen u allen te bedanken voor jullie talrijke aanwezigheid. Laat ons hopen dat we deze lijn kunnen doortrekken op onze activiteiten in het najaar.

Dank aan onze gids Johan, die ter vervanging van Willem, de leiding van de wandeling op zich nam. En, last but not least, een welgemeende dank aan alle helpende handen die nodig zijn om dit mogelijk te maken en succesvol te laten verlopen. Op de foto de 'ontvangsttafel' met als inzet een foto van het vaasje (dank hiervoor aan Ann) met de Japanse haver en phacelia, naar een idee van wie anders dan Marc natuurlijk. Een eenvoudige maar zeer geslaagde opsmuk van de tafels!

Het bestuur

Op de agenda na de zomervakantie

- **Vrijdag 16 september 2022 om 19u30** in zaal Sint-Bavo, Hoge Buizemont 165 te Geraardsbergen voordracht over '**De biologische teelt van gember en kurkuma**' door **Johan Moens** (Bio-moestuiniers).

Onze voordrachtgever **JOHAN MOENS** de Bio-moestuiniër, zal ons de kruiden gember en kurkuma beter leren kennen en ons op weg zetten om die zelf te kweken.

Hoe begin je aan de teelt van gember en kurkuma? Waar kunnen wij de wortelstokken bekomen en hoe laten we deze uitlopen? Hoe voorkiemen, wanneer oogsten, bewaren en verwerken in onze dagelijkse gerechtjes? Om af te sluiten wordt er ook nog de mogelijkheid aangeboden tot proeven (2 euro pp., ter plaatse op de voordracht te beslissen).

Als je weet dat kurkuma een sterk antioxidant is, dat o.a. ook zorgt voor soepele gewrichten en ontstekingen in de darmwand voorkomt, ... wat houdt er ons dan nog tegen om er gebruik van te maken. Gember kan de opname van voedingsstoffen uit je darmen verhogen, houdt je suikerspiegel in balans, wordt gebruikt bij verkoudheid en griep om sneller te genezen en is ook een krachtige ontstekingsremmer. Al deze eigenschappen moeten er ons van overtuigen om kurkuma en gember in onze keuken een vaste plaats te geven.

Zorg dat je er bij bent en breng gerust ook geïnteresseerde kennissen mee. Iedereen is welkom!

- **Zondag 16 oktober 2022 vanaf 12h:** spaghettifestijn in zaal Sint-Bavo, Hoge Buizemont 165 te Geraardsbergen. Kaarten hiervoor werden aangeboden tijdens de hofkeuring, maar inschrijvingen hiervoor zijn nog steeds mogelijk bij de bestuursleden of mail naar volkstuinten.gbergen@gmail.com. Volwassenen betalen 12€, kinderen 6€. Een vegetarisch bord is mogelijk.
- **Vrijdag 18 november 2022:** fermenteren & droog bewaren met kruiden (Sabine De Coninck).
- **Vrijdag 16 december 2022:** jaarafsluiter met voordracht en proeverij van diverse soorten koffie.

Sint-Jozefsinstituut " 't Karmelieten "

Karmelietenstraat 57
9500 Geraardsbergen

tel: 054/41 07 10 – 054/412 412

BuBaO De Mozaïek

Boelarestraat 3
9500 Geraardsbergen
tel: 054/41 83 50

Lof voor onze vereniging bij de start van de fietsweek in Onkerzele

'Start fietsweek in de kijker gezet met bebloemde tandemfiets' is de kop van een artikel in Het Laatste Nieuws van 11 juli (rubriek 'In de buurt'). Ik citeer:

' De Fietsweek is afgelopen zondag van start gegaan in Onkerzele en werd op een bijzondere manier in de kijker gezet. De Fietsweek is een organisatie van Fietskerk Sint-Martinus Onkerzele. Er was een fietszegening, een gezinsfietsstocht, de opening van een tentoonstelling rond het veldritverleden van Geraardsbergen en een debat met oude veldritgloriën. Naar aanleiding van de start van de fietsweek heeft de Koninklijke Maatschappij Werk der Volkstuinen Geraardsbergen op het pleintje voor de kerk - in de groene oase geschapen door de Bouwdoos - een tandemfiets bebloemd om de feestelijkheden nog meer kleur te geven.' (zie foto)

Ook van de organisatie ontvingen we hiervoor een welgemeende dank, alsook voor de hulp bij het installeren van de kruidentuin. Bij deze een dikke proficiat aan de initiatiefnemer(s) en bouwers (Marc, André, Léon, Jules) van deze geslaagde stand.

Gezien op onze stand

Ik pik er een paar niet alledaagse (tuin)planten uit.

1. Tabaksplanten:

Vooraan links in het gazon staan een aantal tabaksplanten, door Marc gekweekt uit zaad, ontvangen van Jules. Historisch gezien waren de tabaksteelt (Appelterre-Eichem) en de tabaksnijverheid in onze streek (sigarenfabrieken) van groot belang. Alleen al het in stand houden van dit historisch erfgoed is een goede reden om enkele tabaksplantjes in je tuin te kweken. Maar het mistaat ook niet als sierplant in de bloementuin. Verder zijn tabaksplanten in de tuin en/of serre ideaal om groenten en bloemen vrij te houden van lastige insecten (bladluizen, witte vlieg). Tabaksstro (grof versneden bladstelen) kan preventief helpen om luizen en bloedmijten op afstand te houden in het kippenhok (legbak) of op het duivenhok (zelf heb ik dit nog toegepast in de nestschotels).

2. Aztekenkruid

Aztekenkruid (*Lippia dulcis*) is een minder bekende natuurlijke zoetstof dan de Stevia rebaudiana. Dit kruid dankt zijn naam aan het feit dat deze plant vroeger gebruikt werd door de Azteken als medicijn tegen hoest en verkoudheid. De donkergroene blaadjes zijn bijna nog zoeter dan Stevia en daardoor bijzonder geschikt als zoetstof, in bijvoorbeeld desserts, maar ook in koffie, thee, in een verfrissend glas koud water, in zoete sauzen, ... of om zo rechtstreeks van de plant af te snoepen. Aztekenkruid is caloriearm en voor diabetici of mensen met obesitas een mogelijkheid om zonder nadelige gevolgen van een zoete smaak te genieten.

Als je dit plantje eens wilt uitproberen, lijkt mij de gemakkelijkste manier om ze aan te kopen. Het wordt aangeboden in de betere tuincentra of zaadhuizen. Als je aan zaad geraakt (ik heb niet direct een verkoper gevonden) kan je proberen om ze zelf op te kweken. Houd er rekening mee dat je er vroeg in het voorjaar (februari) moet aan beginnen. De zaden hebben veel warmte nodig om eerst te kiemen (2 tot 3 weken) en dat geldt nadien ook voor de zaailingen om ook echt goed door te groeien. Aztekenkruid is een tropische niet winterharde plant en mag dus maar naar buiten als alle vorstgevaar geweken is. Evenzeer moet je de plant vóór de vorst naar binnenhalen, als je ze wilt overhouden, en overwinteren op een lichte vorstvrije plaats. Om die reden is het een goed idee om de plant in pot te kweken, waarvoor ze zeer geschikt is. Gebruik bij de teelt in pot een potgrond van goede kwaliteit en geef regelmatig voeding. Op een warme, beschutte en zonnige standplaats groeit de plant breed uit en heeft ze de neiging te hangen. In de zomer bloeit ze met kleine witte bloempjes waarna de zaden verschijnen. Geef regelmatig water maar zorg voor voldoende afwatering, de plant staat niet graag met de wortels in het water.

Oogst de blaadjes zo kort mogelijk voor het gebruik, want ze verwelken snel. Zorg dat er altijd voldoende blaadjes aan de plant blijven voor groei en herstel. Blaadjes, fijngesneden en ingevroren in water in een ijsblokjesvorm, gaat ook heel goed. De structuur van het blad is natuurlijk weg, het zoete blijft echter. Maar het lekkerst blijven echter de verse blaadjes in de zomer en herfst.

Nog een late papaver

Op de foto hiernaast ziet u een laatste bloem op een eenzame papaver in een verloren hoekje van de bloementuin. Het klaprozenseizoen gaat al eind mei van start en kan, afhankelijk van de soort, doorgaan tot in augustus. Wat u ziet is een voorbeeld van een 'grote klaproos'. Er komen drie soorten klaprozen voor in Vlaanderen, die nog het gemakkelijkst van elkaar te onderscheiden zijn door de vorm van de vruchtdozen.

Grote klaproos

De grote of gewone klaproos (*Papaver rhoeas*) is een eenjarige plant uit de papaverfamilie (*Papaveraceae*). Deze plant kan tot circa 80 cm hoog worden en bevat een wit melksap. Het blad is borstelig behaard en veerdelig met getande slippen. De plant bloeit op lange stelen in de bladoksels. De bloeitijd is van juni tot juli. De bloem is (meestal) rood en heeft een donkere vlek aan de voet van het kroonblad. De bloemen zijn 7-10 cm in doorsnede. Er zijn veel meeldraden die een donkerpaarse helmknop hebben. De grote klaproos heeft een schijfvormige stempel met zeven tot twaalf stralen. De vrucht, iets hoger dan breed, is een omgekeerd eivormige doosvrucht, die 1-2 cm lang kan worden. De vrucht heeft een deksel, waaronder uit de porierand de zaadjes worden verspreid.

Bleke klaproos

De bleke klaproos (*Papaver dubium*) is kleiner dan de grote klaproos en de bloemen zijn meer oranjeachtig van kleur. De plant wordt 20-60 cm hoog. De stengels zijn stijf behaard. De plant is alleenstaand en bloeit van eind mei tot augustus. De bleke klaproos heeft een langwerpige, meer dan tweemaal zo lang als brede, met poriën openspringende doosvrucht met hierop een deksel (zie foto hiernaast),

Ruige klaproos

De ruige klaproos (*Papaver argemone*) is ook een eenjarige plant, die 15 tot 45 cm hoog wordt. De plant bloeit van mei tot juli en heeft meerdere bloemstengels met aan het eind van elke stengel een bloem. Op de bloemstengel staan afstaande of aangedrukte haren. De 2-5 cm grote bloemen zijn donker scharlakenrood. De bloemknoppen hangen naar beneden en gaan bij het openen omhoog staan. De bloem wordt in de knop omgeven door twee kelkbladen. De bloemkroon bestaat uit vier elkaar niet overlappende kroonbladen met aan de basis een al dan niet zwarte vlek. De stempelschijf heeft vier tot zes stralen. De ruige klaproos heeft een langwerpige knotsvormige zaaddoos (zie foto links), die met naar boven gekromde, stijve haren is bezet. Deze zaaddoos heeft een deksel, waaronder uit de porierand de zaadjes worden verspreid als de stengel door de wind wordt bewogen. De zaadjes zijn niervormig.

HEDENDAAGSE NATUURLIJKE TUINEN

WATERMOLENSTRAAT 17,
9572 SINT-MARTENS-LIERDE (LIERDE)
054/42.35.27 0499/42.26.51

ANNMUYLDERMANS@PROXIMUS.BE

WWW.TUINARCHITECT-ANN-MUYLDERMANS.BE

Vanaf nu is het volop oogsten (maar vergeet niet om af en toe te genieten)

In de maand juli begint een periode van lang en veel oogsten en pluk je letterlijk de vruchten van de vele inspanningen. De zomergroenten nemen nu over van de voorjaarsgroenten. Het aanbod wordt nu wel enorm uitgebreid met bonen, tomaten, courgette, komkommer, paprika, aubergine, ... die nu produceren aan de lopende band. Na de eerste jonge wortelen uit de serre of koude bak komen nu de veldwortelen aan de beurt. Jonge rode biet en (zomer)prei, nog een laatste vroeg geplante broccoli of spitskool, de eerste patatjes vervolledigen het (onvolledige) lijstje.

Eind deze maand/ begin volgende maand kunnen plantuien en -sjalotten geoogst worden. Laat ze mooi gespreid drogen uit de zon in bakjes. Of, indien het (half)droge loof nog voldoende sterk is, kan je ze in bosjes samenbinden en luchtig ophangen onder een afdak. Zaaui, die meestal wat later uitgeplant wordt, blijft meestal een paar weken langer op het veld. Look, die in het najaar tijdig geplant is, kan of is nu al gerooid.

De boontjes nemen over

De pluk van een tweede teelt van erwten, die onmiddellijk in volle grond geplant zijn, is nu ook beëindigd. Wie met succes boontjes geplant heeft begin mei, zal nu volop oogsten. Bonen houden van warmte en als je ze, bij aanhoudende droogte, tijdig water geeft kan je hopen op een mooie oogst. Bonen pluk je best met beide handen om te vermijden dat je de struik lostrekt. Regelmatig plukken zal de plant stimuleren om nieuwe bloemen aan te maken. Ik heb in de eerste helft van de maand nog een tweede teelt gestart. Dit kan nog de ganse maand mits de keuze voor een aangepaste variëteit.

Gezonde delicatessengroente

Courgette is een gemakkelijk te telen groente, die op alle grondsoorten gedijt, op voorwaarde dat het gewas maar over voldoende water kan beschikken. Ze hebben een weelderige groei met een omvangrijke bladmassa zodat je minstens 1 m² per plant voorziet. Omwille van de weelderige groei wordt vooraf een flinke gift organische mest ondergewerkt.

Courgettes kun je best zo jong mogelijk oogsten, als ze maximaal een 20 à 25 cm lang zijn. Gebruik een mes en laat er een stukje steel aan, dan bewaren ze beter. Een koele kelder is een goede bewaarplaats. Regelmatig oogsten is de boodschap want de vruchten groeien zeer snel. Daardoor bevordert je ook de groei van nieuwe vruchten en vermijd je dat de vruchten te zwaar worden (met zeer veel zaad). Courgettes bestaan in vele variëteiten: de langwerpige (donker)groene zijn de best bekende maar courgettes kunnen ook oranje, geelrond, witgeel gestipt of gelijnd zijn.

Courgette is een gezonde groente, ze levert slechts 28 kcal per 100 g en bevat de mineralen fosfor en ijzer en de vitamines A en C. De heel jonge vruchten van de courgette dragen nog de bloemblaadjes, die algemeen bekend staan als "courgettefleur". Courgettebloemen zijn een echte delicatess, die u, net als de vruchten, kunt opvullen met gehakt en stoven in de oven.

Het gebruik van courgettes is veelzijdig: ze kunnen worden gekookt, gestoofd, gebakken, geroosterd, gestoomd, gratineerd, gefrituurd of worden gevuld met bijvoorbeeld gehakt. Rauwe courgette smaakt erg flauw. Als ratatouille zijn ze onmisbaar in talloze schotels. Courgettes worden nooit geschild omdat anders het vruchtvlees bij het bakken of stoven uit elkaar valt.

Knolvenkel

De laatste knolvenkels, geplant eind april, zijn nu geoogst. Vroeger was de teelt van knolvenkel een gewas voor de herfstteelt: zaaien na de langste dag om niet door te schieten, weet u nog... Maar de vroege (zomer)teelt lukt ook prima mits de keuze voor een geschikte variëteit, zoals 'Orion F1', een modern en vroeg ras (o.m. verkrijgbaar bij Somers). Bij gunstige weersomstandigheden uitplanten vanaf begin mei op een afstand van 30 op 30 cm, dan kan je oogsten begin juli.

De herfstteelt van knolvenkel is in principe de gemakkelijkste teelt. Zowel de opkweek als de teelt verlopen het vlotst. Zaaian ter plaatse (zoals wortelen) vanaf juni tot 20 juli en dan uitdunnen. Maar opkweken in potjes en dan uitplanten (tot 15 augustus), zoals de vroege teelt kan ook, bv. omdat het perceel nog niet vrij is op het moment van zaaien. Kies voor de latere teelt voor een goed presterend ras, zoals bv. "Solaris F1" (o.m. verkrijgbaar bij het Vlaams Zaadhuis). Knolvenkel heeft zo ongeveer tachtig tot honderd dagen nodig vanaf de kieming totdat de bol groot genoeg is om te oogsten.

Proteïnerijke kersen en krieken

Er waren kersen en krieken in overvloed dit jaar. Vroeger was er enkel de 'kersenvlieg' die de kersen kon aantasten, maar sinds een tiental jaar is de 'Aziatische fruitvlieg' (*Drosophilla Suzukii*) vastgesteld in ons land, waarbij ze vooral in kersenvruchten wordt waargenomen.

De kersenvlieg vliegt maar een korte periode tussen eind mei en juli, naargelang het weer (de warmte) in het voorjaar. Eitjes worden enkel in de kersen afgelegd. Per vrucht wordt er één larve gevonden die het vruchtvlees rond de pit weg eet. De pit komt als het ware vrij te liggen in het midden van de kers. Gezien de kersenvlieg vrij laat uitvliegt, worden vroeg rijpende variëteiten niet aangetast. Bij de later rijpende variëteiten Kordia en Sylvia in onze tuin aan huis viel de schade behoorlijk mee. Wel was er, op het einde van de oogst bij de zeer rijpe vruchten, heel wat aantasting door vliegen, wespen, ja zelfs vlinders.

Bij de krieken een gans ander verhaal. Vrijwel allemaal waren ze aangetast en ditmaal door de Aziatische fruitvlieg. De Aziatische fruitvlieg is zeer schadelijk en kan de oogst met meer dan de helft reduceren. Dit fruitvliegje kent vele generaties per jaar. Ze vliegen vanaf het voorjaar tot in de late herfst (oktober-november), waardoor ook vroege variëteiten van kerselaars door de Suzukii fruitvlieg getroffen worden. Elke vrucht met een dunne schil kan worden aangevallen door dit fruitvliegje: aardbeien, druiven, alle soorten kleinfruit en steenfruit zoals kersen en pruimen. In tegenstelling tot de kersenvlieg kunnen meerdere larven per vrucht worden gevonden.

De eerste pruimen

Midden juli hebben we de eerste pruimen geoogst, de variëteit 'Opal', een bekend en vaak toegepast pruimenras. *Prunus domestica* 'Opal' ontstond in 1946 in het Zweedse proefstation in Alnarp, uit een kruising tussen 'Early Favorite' en 'Reine Claude d'Oullins'.

De boom is een matig tot sterke groeier, waarop een normale snoei kan toegepast worden. Pas een open snoei toe om Moniliavruchtrot te beperken. Moniliavruchtrot uit zich in rottende vruchten met bruine ringen, vooral wanneer de vruchten tegen elkaar blijven hangen (vruchtdunning toepassen). Het ras is weinig gevoelig voor loodglans en kanker.

De boom bloeit in april met licht geurende, witte bloesem. 'Opal' is een zelfbestuivend ras, maar om een goede vruchtdracht steeds te garanderen kan het beste een boom van een ander pruimenras in de buurt worden geplant. Bij voorkeur wordt hiervoor 'Czar' of 'Victoria' gebruikt. Opal draagt soms meer vruchten dan de takken kunnen dragen. Om inscheuren en zelfs afbreken van de takken te voorkomen moet eind juni het teveel aan vruchten worden weggenomen.

De pruimen van 'Opal' zijn relatief klein, eirond en roodblauw tot paars op een geelrode achtergrond. Het vruchtvlees is geelgroen, sappig, aromatisch en aangenaam zoet. De pruimen zijn eind juli-begin augustus plukrijp. Ze zijn zeer geschikt voor directe consumptie of voor het maken van moes. Het is een gemakkelijk, goed groeiend ras dat gewoonlijk veel pruimen produceert en daarom dus ook bijzonder geschikt is voor toepassing in particuliere tuinen.

Blijven zaaien en planten!

Laat de moed niet zakken bij aanhoudend hoge temperaturen en droogte en blijf zaaien en planten. Zaai bij voorkeur op een vochthoudende en beschaduwde plaats en denk eraan: de zaaigreppels goed nat maken en de vochtige grond na het zaaien afdekken met bv. jutezakken om uitdroging te voorkomen. Indien je geen leeg plekje meer vindt, zaai dan voor in een bakje of potjes. Kies voor aangepaste variëteiten voor volgend (voorbeeld)lijstje.

- Diverse (late) slasoorten en typische najaarsgroenten zoals andijvie, groenlof (suikerbrood) en radicchio, knolvenkel, rode biet, peterselie, ... kunnen nu nog gezaaid en/of geplant worden.
- Misschien lukt ook nog een rijtje (sneltgroeiende) zomerwortelen en nog een rijtje boontjes
- Indien u een nieuw aardbeienbed wilt aanleggen dan bereidt u de plaats best een paar weken op voorhand voor door meststoffen of goed verteerde kompost onder te werken. Zo kan de grond wat rusten vooraleer de aardbeien geplant worden (eventueel ondertussen afdekken met zwarte folie om het onkruid tegen te houden).
- Indien je overweegt om bewaarkolen (savooi, spruiten, boerenkool, ...) en winterprei te planten dan stel je dat best niet langer meer uit. Het vrijgekomen perceeltje van de vroege aardappelen is traditioneel de plaats waar deze groenten overwinteren in de tuin. Nu ook winterbloemkool zaaien, om dan uit te planten eind augustus/ begin september en oogst volgend voorjaar.
- Op percelen die niet meer beplant worden, kan een groenbemester worden ingezaaid. Tot eind september kunnen phacelia en vlinderbloemigen, die de grond verrijken met stikstof, (bv. lupine en Alexandrijnse klaver) worden gezaaid.

Tips om "slim" te gieten

- Voel eerst aan de (pot)grond voor je water geeft. Duw je vinger tegen de grond aan en geef pas water wanneer het droog aanvoelt.
- Geef liever één keer veel water dan vaak een beetje. Van dit laatste worden je planten lui (de wortels moeten niet op zoek naar water) met als gevolg dat je nog vaker zult moeten gieten.
- Giet de plantenschalen vol, want daar moeten de wortels het water gaan zoeken. Spreek dus nooit bovenop je planten want zo een douche doet soms meer kwaad dan goed (gevaar voor schimmelaantasting). Grote planten kan je in 'twee keer' gieten. Laat na de eerste beurt het water insijpelen en ga dan nog eens langs.

Stille tuiniers

De gewone regenworm (*Lumbricus terrestris*) is een vrij grote worm die uitgestrekt tien, twintig of zelfs dertig centimeter lang kan zijn. Zijn lichaam bestaat uit een voorste, wat donkerder roodbruin gekleurd deel gevolgd door het verdikte zadel dat vaak lichter en gelig kleurt. Het langste deel van het lichaam is meestal wat lichter roze of grijsig van kleur. Het lichaam is opgebouwd uit ongeveer 150 ringen. Alle ringen zijn vrijwel identiek, behalve ring 9 tot en met 15 die de voortplantingsorganen bevatten en een ietsje breder zijn, en ring 32 tot en met 37 die samen het zadel vormen.

Met uitzondering van het eerste en het laatste segment draagt elke ring vier paar korte borstelharen: twee paar onder op de buik en één paar aan elke zijkant van de buik. Regenwormen zijn zoetwaterborstelwormen, wat verwijst naar de haren die ze op elk segment dragen, maar ook naar het feit dat ze ooit de zee verlieten en kozen voor een leven in zoet water of op land.

De gewone regenworm is een van de ongeveer 6.000 soorten regenwormen wereldwijd en een van de grootste van de vijftientig soorten die in onze gematigde streken voorkomen. Hij voelt zich thuis in vochtige gronden met voldoende strooisel: bossen, graslanden en oevers. Alle bodemtypes zijn goed, behalve grof zand en zure veengronden. Hij verdraagt geen vorst en overwintert daarom diep onder de grond. Je vindt hem niet waar de temperatuur zakt tot onder -15 °C. Hij heeft een voorkeur voor neutrale tot lichtzure bodems, maar verdraagt ook een vrij lage tot een vrij hoge pH. Hij doet het absoluut niet goed in landbouwgebied door het gebruik van bestrijdingsmiddelen, beschadiging door landbouwmachines en het ontbreken van een strooisellaag.

Onmisbare bodemverbeteraar

Gewone regenwormen zijn belangrijk voor een goede bodemstructuur. Ze leven in verticale gangen die wel één tot twee meter diep kunnen zijn. In losse grond drukken ze de aarde opzij met hun sterke spieren; in vastere bodems graven ze zich een weg door de aarde op te eten. Hun borstelharen en peristaltische spierbewegingen helpen hen naar beneden (peristaltisch: het reflexmatig samentrekken van de lengtespieren en kringspieren).

Dankzij de regenwormgangen komt er meer lucht in de bodem en kunnen bepaalde bacteriën, die mee voor de afbraak van organisch materiaal zorgen, in de bodem overleven. Dankzij de gangen kan de bodem ook meer water opnemen en vasthouden. Planten gebruiken de gangen graag om wortels in te laten groeien. Daarnaast zorgen regenwormen ook voor de omzetting van de strooisellaag tot humus. Hun uitwerpselen bevatten tot 40% meer humus, tot vijfmaal meer stikstof, zevenmaal meer fosfaat en elfmaal meer kalium dan de grond waarin ze leven.

Pas bij nacht en wanneer het niet te droog, te warm of te koud is, verlaat de gewone regenworm zijn gang op zoek naar voedsel. Hoewel hij ook wel eens dode insecten, kleine bodemdierpjes of uitwerpselen eet, bestaat zijn menu vooral uit afgevallen bladeren. Hij grijpt het blad met zijn bovenlip en trekt het in zijn hol om het overdag rustig te kunnen opeten. Een gespierde keelholte zuigt het voedsel op, voegt enzymen toe die de eiwitten afbreken en scheidt slijm af voor een gemakkelijke doorgang van het voedsel naar de slokdarm en verder. Via de slokdarm komt het voedsel in de krop en vandaar in de spiermaag. Daar wordt het met behulp van zanddeeltjes fijn vermalen. Dan volgt de transit door de lange darm, waarin het voedsel verder met enzymen en de hulp van bacteriën wordt bewerkt, zodat zetmeel, vetten en oliën worden afgebroken en in de bloedbaan opgenomen kunnen worden. Wat rest, zijn de hoopjes uitwerpselen en afvalstoffen die via kleine nierachtige orgaantjes – twee per ring – worden uitgescheiden.

Aangezien regenwormen in grote aantallen voorkomen – van 62 tot 432 wormen per m² – is hun impact groot. Uit een onderzoek bleek dat op één jaar tijd per hectare 44 tot 80 ton wormenpoep wordt geproduceerd. Regenwormen zouden in Nederlandse weidegronden per jaar en per hectare naar schatting 85 tot 170 kilogram organisch stikstof omzetten tot stikstof dat door planten opnieuw kan worden opgenomen. De samenstelling van de uitwerpselen zorgt er ook voor dat bodempartikels beter samenklitten, met minder erosie tot gevolg.

Regenwormweetjes

Regenwormen hebben geen zintuigen zoals wij ze kennen. Toch kunnen ze licht en trillingen goed waarnemen. Ze 'zien' met lichtgevoelige cellen voor- en achteraan op hun lichaam, wat hen toelaat om licht – wat voor de regenworm synoniem is voor droogte en warmte – te vermijden. 'Horen' doen ze door trillingen op te vangen met hun borstelharen.

Regenwormen hebben een weinig tot de verbeelding sprekende naam: ze zijn vooral bovengronds te zien als het regent. Ze houden van een vochtige omgeving en kunnen zelfs een hele poos onder water leven. Zuurstof nemen ze immers op via hun dunne huid en dat systeem werkt ook in zuurstofrijk water. Regenwormen zijn wel beducht voor droogte en wurmen zich dan dieper de grond in.

Regenwormen hebben alleen weke delen. Van hun lichaam zijn geen fossielen terug te vinden, al scheiden vele soorten kleine kristallen van kalksteen uit die wél kunnen fossiliseren. Britse onderzoekers hebben nu ontdekt dat dergelijke kalksteenballetjes een indicatie kunnen geven van het overheersende klimaat vele duizenden jaren geleden.

Bron: A.S.Adventure Magazine van maart 2022 (Helga Van Der Veken) met dank aan Jules